

Sanna Penttilä

Kauhavan YT-alueen maatalousyrittäjien perhevapaiden toteutuminen suhteessa palkansaajien perhevapaisiin

Opinnäytetyö

Syksy 2015

SeAMK Elintarvike ja maatalous

Agrologi (AMK) Tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Elintarvike ja maatalous

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Maatalousyrityksen liiketoiminta

Tekijä: Sanna Penttilä

Työn nimi: Kauhavan YT-alueen maatalousyrittäjien perhevapaiden toteutuminen suhteessa palkansaaajien perhevapaisiin

Ohjaaja: Eliisa Kallio

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 40

Liitteiden lukumäärä: 2

Maatalousyrittäjillä on Suomen lain mukaan yhtäläinen oikeus käyttää perhevapaita kuin palkansaaajillakin. Maatalousyrittäjien perhevapaiden käyttöä uhkaa byrokratia ja Euroopan komission linjaus maatalousyrittäjien perhevapaiden lyhentämisestä. Maatalouslomituksella on tähän mennessä mahdollistettu maatalousyrittäjien perhevapaiden pitäminen.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää paljonko maatalousyrittäjät ovat pitäneet perhevapaita Kauhavan yhteistoimialueella. Tuloksia vertaillaan palkansaaajien perhevapaiden käyttöön. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisäksi selvittää millaisia kustannuksia perhevapaat aiheuttavat ja miten niihin voidaan vaikuttaa maatalousyrityksissä.

Maatalousyrittäjä-äidit käyttävät perhevapaita samalla tavalla kuin palkansaaaja-äidit. Maatalousyrittäjäisien perhevapaiden käyttö puolestaan oli vähäisempää kuin palkansaaajaisien perhevapaiden käyttö. Perhevapaista aiheutuvat kustannukset jaetaan suoriksi ja epäsuoriksi. Merkittävin keino vaikuttaa perhevapaiden kustannuksiin maatalousyrityksessä on huolehtia, että lomitus onnistuu perhevapaiden ajalta.

Avainsanat: maatalousyrittäjät, perhevapaat, sijaisapulomitus, kustannukset

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

Degree programme: Agriculture and rural enterprises

Specialisation: Business orientation

Author/s: Sanna Penttilä

Title of thesis: Kauhava's, Evijärvi's and Lappajärvi's Farmers family leaves realization compared to normal employees

Supervisor(s): Eliisa Kallio

Year: 2016

Number of pages:40

Number of appendices: 2

Under the law farmers have the same rights to maternity leave and paternity leave as normal employees. Farmers family leave is under threat by bureaucracy and by the European commission's intention to shorten farmers' family leave. Until now farmers family leave can be used by using farm relief.

The aim of this thesis is to find out how much farmers use family leave in Kauhava, Evijärvi and Lappajärvi. The results are compared to normal employees use of family leave. In addition the thesis aims is to find out what kind of costs family leave cause to agricultural companies and what farmers can do to affect the costs of their family leave in agricultural companies.

Farmer- mothers use family leave to the same amount as other mothers. Farmer-fathers, however, use less family leave than other fathers. The costs of family leave is divided into direct and indirect costs. The most important way to affect family leave costs in agricultural companies is to make sure that farm relief is successful during family leave.

Keywords: farmers, family leave, farm relief, costs

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
1 JOHDANTO.....	8
1.1 Tutkimuksen taustat ja tavoitteet.....	8
1.2 Tutkimuskysymykset.....	8
1.3 Aineistot, menetelmät ja aiheen rajaus.....	9
2 PERHEVAPAAT	10
2.1 Yleistä.....	10
2.2 Äitiysloma	11
2.3 Isyysloma.....	12
2.4 Vanhempainvapaa	13
2.5 Hoitovapaa	14
3 LOMITUSPALVELUT	16
3.1 Yleistä.....	16
3.2 Vuosiloma	16
3.3 Sijaisapu	17
3.4 Tuettu maksullinen lomittaja-apu.....	18
3.5 Maksullinen lomittaja-apu.....	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
5 KAUHAVAN YT-ALUEEN MAATALOUSYRITTÄJIEN PERHEVAPAIEN TOTEUTUMINEN SUHTEESSA PALKANSAAJIIN.....	22
5.1 Tulokset.....	22
5.2 Tulosten vertailu	24
5.3 Tuloksiin johtaneita syitä	24

6	MAATALOUSYRITTÄJIEN PERHEVAPAIEN KUSTANNUKSET	
	MAATALOUSYRITYKSESSÄ.....	26
6.1	Perhevapaiden keskeisimmät kustannukset	26
6.2	Sijaisapulomituksen kustannukset perhevapaiden ajalta.....	27
6.3	Perhevapaiden kustannuksiin vaikuttaminen maatalousyrityksissä	28
6.4	Maatalousyrittäjien perhevapaiden tulevaisuuden haasteet	29
7	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
	LÄHTEET	32
	LIITTEET	40

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Taulukko 1. Äitiys- ja isyyspäivärahat	12
Taulukko 2. Vanhempainpäivärahan määrä.....	13
Taulukko 3. Hoitorahan määrä.....	15
Taulukko 4. Hoitolisän määrä	15
Taulukko 5. Sijaisapulomituksen tuntihinta perhevapaiden ajalta.....	18

Käytetyt termit ja lyhenteet

MYEL Maatalousyrittäjien eläke

MELA Maatalousyrittäjien eläkelaitos

KAUHAVAN YT-ALUE Kauhavan yhteistoimialue, johon kuuluu Kauhava, Alahärmä, Ylihärmä, Kortesjärvi, Evijärvi ja Lappajärvi

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustat ja tavoitteet

Suomen lain mukaan oikeus perhevapaisiin pitää olla kaikille sama. Sosiaali- ja terveysministeriö on tämän lisäksi linjannut, että sen pitää olla tasa-arvoinen kaikkia kohtaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on taattu maatalousyrittäjille lomituspalveluilla. (Seppälä 2014.) Maatalousyrittäjä on voinut saada lomitusta äitiys- ja vanhempainlomaan 11 kuukautta. (Lehtimäki 2014). Isyyslomaan kuuluu 54 päivää (L 17.12.2010/1161, 2 luku, 7 c §). Sekä 100 päivää vuodessa kuuluu alle kolmevuotiaan lapsen kotihoitoon, vanhempainraha kauden jälkeen (L 30.11.2001/1135, 2 luku, 7 d §). EU:n komissio on sitä mieltä, että lomituspalvelut ovat yritystoiminnan tukemista. Tästä syystä komissio on suunnitellut maatalousyrittäjien äitiysloman ja vanhempainvapaan lyhentämistä kolmeen tai kuuteen kuukauteen. (Seppälä 2014.)

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista ja perhevapaiden aikaista toimeentuloa koskevat säännökset ovat syntyneet vähitellen pitkän ajan kuluessa. Ne ovat monimutkaisia ja vaikeaselkoisia. Vaikeaselkoinen lainsäädäntö on omiaan aiheuttamaan väärinymmärryksiä ja lisää tarpeettomasti kansalaisyhteydenottojen määrää järjestelmän toimeenpanijoihin ja eri viranomais- ja muutoksenhakutahoihin päin. Vaikeaselkoisuus vaikeuttaa järjestelmään kuuluvien vapaiden ja etuuksien käyttöä. (Aula ym. 2011, 44.) Maatalousyrittäjien perhevapaissa yrittäjiä huolettavat erityisesti byrokratia ja työntekijän palkkauskustannukset. Yrittäjän perhevapaiden järjestäminen koetaan tästä syystä erittäin hankalaksi. (Koskenranta 2011.)

1.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoitus on löytää vastaukset kysymyksiin:

1. Kuinka paljon maatalousyrittäjät ovat pitäneet perhevapaita?
2. Mitkä asiat ovat vaikuttaneet maatalousyrittäjien perhevapaiden pituuteen?

3. Mikä on maatalousyrittäjien perhevapaiden suhde palkansaajien perhevapaisiin?
4. Mitä kustannuksia maatalousyrittäjien perhevapaat aiheuttavat maatalousyrityksessä?
5. Millaisia mahdollisuuksia maatalousyrittäjillä on vaikuttaa perhevapaiden kustannuksiin maatalousyrityksessä?

1.3 Aineistot, menetelmät ja aiheen raja

Opinnäytetyö muodostuu teoriaosuudesta, maatalousyrittäjille teetetyn kyselyn tuloksista ja taloudellisesta osuudesta. Teoriaosuudessa perehdytään kansaneläkelaitoksen säädöksiin, lomituspalveluihin ja lomituspalvelulakiin perhevapaiden osalta. Empiirinen osa muodostuu Kauhavan yhteistoimialueen maatalousyrittäjien haastattelun tuloksista, joita vertaillaan palkansaajien perhevapaisiin. Taloudellisessa osuudessa selvitetään millaisia kustannuksia maatalousyrittäjien perhevapaat aiheuttavat maatalousyrityksissä ja millaisia mahdollisuuksia maatalousyrittäjillä on vaikuttaa perhevapaiden kustannuksiin maatalousyrityksissä.

Kysely on rajattu koskemaan Kauhavan yhteistoimialueen maatalousyrittäjiä. Kauhavan yhteistoimialueeseen kuuluvat Kauhava, Ylihärmä, Alahärmä, Korttesjärvi, Evijärvi ja Lappajärvi. Tässä opinnäytetyössä perhevapailla tarkoitetaan ajanjaksoja, joilta Kela on maksanut vanhempainrahaa tai kotihoidontukea äitiys- ja isyysloman tai vanhempain- ja hoitovapaan ajalta.

2 PERHEVAPAAT

2.1 Yleistä

Äitiysavustuksesta sekä lapsilisästä säädettiin 1940-luvulla. Isien oikeuksien valmistelu puolestaan käynnistettiin 1970-luvulla. Perhevapaiden tavoitteena on äitiysajan turva, isä-lapsisuhteiden vahvistaminen, äitien ja isien tasa-arvoinen kohdelu sekä lapsen oikeus saada hoitoa omilta vanhemmiltaan. (Haatanen 2007, 14.) Kotihoidontuki toimii ansionmenetyksen rahallisena kompensaatina hoitovapaan ajalta. Kotihoidontuen on tarkoitus mahdollistaa vanhemmille alle 3-vuotiaiden lasten hoitaminen kotona. (Anttonen & Sointu 2006, 22, 74). Vanhemman kotona olemista ja lasten hoitamista kotihoidon tuen turvin on perusteltu lapsen hyvinvoinnilla ja lapsen tarpeilla (Samola 2010, 8). Sosiaaliturva-järjestelmän perhevapaat ovat Suomessa verorahoitteisia, näin ollen ne kuuluvat myös maatalousyrittäjille (Erlund & Hyrsky 2005, 36).

Maatalousyrittäjien ansiosidonnaiset vanhempainpäivärahat määräytyvät maatalousyrittäjien eläkevakuutuksen työtulojen mukaan. Ansiosidonnaisten päivärahojen perusteena käytetään kahden vuoden takaista keskimääräistä MYEL-työtuloa, joka on tarkistettu palkkakertoimella ja jonka eläkelaitos on vahvistanut. (Yrittäjälle 2015.) Esimerkiksi vuonna 2015 palkkakero oli 1,363 ja vuoden 2014 palkkakero oli 1,350. Vuoden 2013 työtulon palkkakertoimeksi muodostuu $1,363/1,350 = 1,00963$. (Äitiysraha 2015, 41.) Jos maatalousyritys on osakeyhtiö, yrityksessä työskentelevän yrittäjän työtuloksi katsotaan vain palkkatulo, ei esimerkiksi osinkotuloja. (Yrittäjälle 2015.) Päivärahan voi pyytää laskemaan päivärahakautta edeltävän kuuden kuukauden MYEL-työtulon perusteella, jos työtulo vuosituloksi muutettuna on 20 % suurempi kuin muuten käytettävä työtulo. Jos maatalousyrittäjällä ei ole työtuloja tai palkkatuloja, vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä eli 24,02 euroa arkipäivältä. (Yrittäjälle 2015.)

Maatalousyrittäjä voi työskennellä äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan aikana ja saada Kelasta vanhempainpäivärahaa. Työskentelypäiviltä vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä. Muilta päiviltä maatalousyrittäjä saa täysimääräisen vanhempainpäivärahan. Työskentely sunnuntaisin ei vaikuta vanhempain-

päivärahoihin, sillä vanhempainpäivärahaa maksetaan vain arkipäiviltä. Arkipäivät ovat päivät maanantaista lauantaihin pois lukien arkipyhät. (Vanhempainvapaa 2015.) Vanhempainpäivärahat ja lasten kotihoidon tuki ovat veronalaista tuloa ja niitä verotetaan verolakien mukaan. Ennakkopidätys on palkan veroprosentti + 2 %. Maatalousyrittäjien vanhempainpäivärahan ennakkopidätys tehdään vähintään 20 %:n suuruisena, ellei maatalousyrittäjä hae muutosverokorttia. (Vanhempainpäivärahojen verotus 2015.) Jos maatalousyrittäjä saa kotihoidon tuen lisäksi muuta veronalaista etuutta, esimerkiksi palkkaa tai vanhempainpäivärahaa, kotihoidon tuki verotetaan lisäprosentin mukaan, jollei maatalousyrittäjä hae muutosverokorttia (Kotihoidontuen verotus 2014).

2.2 Äitiysloma

Äitiysloma voi alkaa aikaisintaan 50 arkipäivää ja viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua aikaa. Maatalousyrittäjä voi itse valita, milloin äitiysloma alkaa. Äitiyslomaa voi pitää 105 arkipäivää. Kela maksaa tältä ajalta äitiysrahaa. (Äitiysraha 2012.) MYEL-työtulojen perusteella maksettavaan äitiyspäivärahaan voi saada korotuksia. Äitiysrahaa maksetaan korotettuna ensimmäisiltä 56 arkipäivältä kuitenkin niin, että se on enintään 90 % työtulosta. (Yrittäjälle 2015.)

Taulukko 1. Äitiys- ja isyyspäivärahat

Myel €/kk	Myel vuosityö- tulot	palkkaker- roin	Myel vuosityö- tulot korotettuna palkkakertoimel- la	Ensimmäisel- tä 56 päivältä, kun tulot eivät ylitä 56032,00€	56 päivän jäl- keen
600	7188,00	1,00963	7257,22	21,77	16,93
600- 999	7200,00- 11988,00	1,00963	7269,35-12103,44	21,80-36,31	16,96- 28,24
1000 - 1999	12000,00 - 23988,00	1,00963	12115,56- 24219,00	36,35-72,66	28,27- 56,51
2000 - 2999	24000,00 - 35988,00	1,00963	24231,12- 36334,56	72,69-109,00	56,54- 84,78
3000	36000,00	1,00963	36346,68	109,04	84,81

Esimerkki: Äitiysrahan määrän laskennassa vuosityötulo jaetaan 300:lla. Äitiysrahan määrä on 56 ensimmäisen arkipäivän ajalta 90 prosenttia vakuutetun vuosityötulojen 300. osasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 56 032 euroa. Tämän ylittävstä osasta äitiysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon 300. osasta. Kun äitiysrahaa on maksettu 56 arkipäivää, äitiysraha on 70 prosenttia vuosityötulon 300. osasta siltä osin kuin vakuutetun työtulot eivät ylitä 36 419 euroa. Tämän ylittävstä osasta aina 56 032 euroon saakka huomioidaan 40 prosenttia vuosityötulon 300. osasta ja 56 032 euroa ylittävstä osasta 25 prosenttia vuosityötulon 300. osasta. (Äitiysraha 2015, 40.)

2.3 Isyysloma

Isyyslomaa voi pitää 54 arkipäivää. Kela maksaa tältä ajalta isyysrahaa. Isyysloman voi aloittaa heti lapsen syntymisen jälkeen tai äitiysloman ja vanhempainvapaan jälkeen. Isyyslomalla voi olla 1–18 arkipäivää samaan aikaan, kun äiti on äitiyslomalla tai vanhempainvapaalla. Loput tai koko isyysloman voi pitää äitiysloman ja vanhempainvapaan jälkeen, siihen mennessä kun lapsi täyttää kaksi vuotta. (Isyysraha 2015.) Isyyspäivärahan määrä maksetaan samoin perustein kuin

äitiyspäiväraha (Vanhempainpäivärahojen määrä 2015). (Katso taulukko 1.) Kaikkien vanhempainpäivärahojen määrä lasketaan samalla tavalla.

2.4 Vanhempainvapaa

Vanhempainvapaata voi pitää 158 arkipäivää. Kela maksaa tältä ajalta vanhempainrahaa. Vanhempainvapaan voi aloittaa äitiysloman jälkeen. Vanhempainvapaalle voi jäädä äiti tai isä. Vanhempainvapaalla voi olla myös vuorotellen. (Vanhempainvapaa 2015.)

Taulukko 2. Vanhempainpäivärahan määrä

Myel €/kk	Myel vuosityö- tulot	palkkakerroin	Myel vuosityö- tulot korotettuna palkkakertoimella	Ensimmäiset 30 päivältä, kun tulot eivät ylitä 56032,00€	30 päi- vän jälkeen
alle 600	7188,00	1,00963	7257,22	18,14	16,93
600- 999	7200,00- 11988,00	1,00963	7269,35-12103,44	18,17-30,26	16,96- 28,24
1000- 1999	12000,00- 23988,00	1,00963	12115,56- 24219,00	30,29-60,55	28,27- 56,51
2000- 2999	24000,00- 35988,00	1,00963	24231,12- 36334,56	60,58-90,84	56,54- 84,78
3000-	36000,00	1,00963	36346,68	90,87	84,81

Vanhempainraha maksetaan korotettuna ensimmäisen 30 arkipäivän ajalta niin, että se on enintään 75 % palkasta. Jos vuositulot ovat yli 54 552 euroa, korotusprosentti on ylittävältä osalta 32,5 %. (Yrittäjälle 2015.)

2.5 Hoitovapaa

Hoitovapaata voi pitää vanhempainvapaakauden jälkeen siihen asti, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta (Huhta ym. 2013, 191). Lasta voi hoitaa äiti tai isä. Kotihoidontuki muodostuu Kelan maksamasta hoitorahasta ja hoitolisästä sekä mahdollisesta kuntalisästä. Kuntalisän maksaa kotikunta. Kela maksaa lasten kotihoidon tukea, kun lapsen hoito kotona kestää vähintään kuukauden. (Kotihoidontuki 2012.)

Hoitorahaa maksetaan jokaisesta tukeen oikeutetusta lapsesta erikseen. (Kotihoidon tuen määrä 2015). Hoitorahan määrään eivät vaikuta perheen tulot. Hoitorahan määrä on esitetty taulukossa 3. (Kotihoidontuki 2012). Hoitolisää maksetaan vain yhdestä lapsesta. Hoitolisän määrään vaikuttavat perheen koko ja bruttotulot (Kotihoidon tuen määrä 2015.) Perheen kokoon lasketaan enintään neljä henkilöä, kaksi aikuista ja enintään kaksi alle kouluikäistä lasta. Lasta, jonka perusteella maksetaan vanhempainpäivärahaa, ei huomioida perheen henkilömäärässä. (Kotihoidon tuen määrä 2015). Hoitolisän enimmäismäärä on 183,31 € kuukaudessa. (Kotihoidon tuen määrä 2015.) Hoitolisä maksetaan täysimääräisenä, jos perheen kuukausitulot eivät ylitä perheen koon mukaan määräytyvää tulorajaa. Tulorajan ylittävä tulo vähentää hoitolisän täyttä määrää perheen koon mukaan määräytyvällä prosenttiosuudella tulorajan ylittävästä tulosta. Hoitolisän määrä on esitetty taulukossa 4 (Kotihoidon tuen määrä 2015). Kuntalisä on kuntakohtainen lisä Kelan maksamaan kotihoidontukeen (Kotihoidontuki 2012). Kauhavalla, Ylähärmässä, Alahärmässä ja Korttesjärvellä kuntalisää ei makseta, mikäli perhe saa äitiys-, isyys- tai vanhempainpäivärahaa tai Kelan kotihoidon tukea (Yksityisen hoidon tuki ja kuntalisä). Evijärven ja Lappajärven kunnat eivät maksa kuntalisää (Kotihoidontuki taulukot 2010).

Taulukko 3. Hoitorahan määrä

1. alle 3-vuotias lapsi	342,53 €/kk
Muista perheen alle 3-vuotiaista lapsista kustakin	102,55 €/kk
yli 3-vuotiaista, alle kouluikäisistä lapsista kustakin	65,89 €/kk

Taulukko 4. Hoitolisän määrä

Perheen koko	Tulot, joilla saa täyden hoitolisän	Vähennys prosentti	Tulot, joilla ei saa hoitolisää
2	1160 €/kk	11,5	2753,96 €/kk
2	1430 €/kk	9,4	3380,06 €/kk
4 tai enemmän	1700 €/kk	7,9	4020,32 €/kk

3 LOMITUSPALVELUT

3.1 Yleistä

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki tuli voimaan 70-luvulla. Lomituspalvelujen johtamisesta, ohjauksesta ja valvonnasta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Lomituksen toimeenpanovastuu on Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melalla. Mela järjestää lomituksen kuntien paikallisyksiköiden kanssa. (Lomituspalvelut 40 vuotta). Maatalouslomituksella turvataan maatalousyrittäjien sosiaali- ja terveyspalvelut. Maatalouslomituksella turvataan maatalousyrittäjien irtautuminen työstään (Toimiva maatalouslomituspalvelu 2015; Lehtimäki 2014). Lomituspalveluiden tavoitteena on lisätä asiakkaiden terveyttä työvuosia ja työssä jaksamista (Hallituksen toimintakertomus 2013, 2).

Lomituspalvelulain mukaiset etuudet ovat: vuosiloma, sijaisapu, tuettu maksullinen lomittaja-apu ja täysin maksullinen lomittaja-apu. Lomituspalvelut kuuluvat maatalousyrittäjille, joilla on maatalousyrittäjien eläkelain mukainen pakollinen MYEL-vakuutus. Maatalousyrittäjille, joilla on vähintään 6 kotieläinyksikköä, kuuluu oikeus vuosilomaan, sijaisapuun ja maksulliseen lomitusapuun. Maatalousyrittäjät, jotka harjoittavat ainoastaan kasvinviljelyä, eivät ole oikeutettuja vuosilomaan. Vapaaehtoisesti vakuutetut eivät ole oikeutettuja vuosilomaan ja sijaisapuun. (Lomituspalvelut 2014.) Tuettua maksullista lomittaja-apua ja täysin maksullista lomittaja-apua on mahdollista saada vain, jos saatavilla on lomittajatyövoimaa, jota ei ole sidottu vuosiloma- tai sijaisapulomituksiin eikä lomittaja-apu vaaranna vuosiloman tai sijaisavun järjestämistä. (Lomitusopas 2013, 123). Kaikki lomituksen maksut ovat verovähennyskelpoisia (Mela-turvaa lomitusta tarvitsevalle 2012).

3.2 Vuosiloma

Vuosiloman saamiseksi maatalousyrittäjällä pitää olla kotieläimiä vähintään neljä kotieläinyksikköä (Lomituspalvelut 2014). Vuosiloman työtehtäviin kuuluvat kotieläintuotantoon kuuluvien kotieläinten välttämättömät päivittäiset hoitotyöt (Lomitusopas 2013, 116).

Maatalousyrittäjällä on oikeus hakemuksesta saada lomituspalveluja kalenterivuoden aikana vuosilomaa varten 26 päivän ajaksi (L 22.12.2009/1263, 2 luku, 6 §).

Maatalousyrittäjän vuosilomaan saa sisältyä enintään kolme sunnuntaita tai sellaista juhlapäivää, jonka aikana tehdystä työstä lomittajalle maksetaan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukainen sunnuntaityökorvaus tai sitä vastaava korvaus (L 30.11.2012/710, 4 luku, 4 §).

Jos kotieläinten määrä on 20 yksikköä tai sen alle, yrittäjien on pidettävä vuosilomastaan 20 päivää samanaikaisesti. Lomat on pidettävä samanaikaisesti yrityksessä, jossa yrittäjien yhteenlaskettu lomituspäivän pituus on yhdeksän tuntia tai vähemmän. (Vuosiloma 2014.) Vuosiloma on maatalousyrittäjille maksutonta (Palvelumaksut ja korvaukset 2015).

3.3 Sijaisapu

Sijaisapua voi saada kotieläintilallisen lisäksi myös kasvinviljelijä ja sivutoiminen maatalousyrittäjä. Sijaisapuun ovat lisäksi oikeutettuja kaikki pakollisesti MYEL-vakuutetut, jotka työskentelevät säännöllisesti tilalla. (Sijaisapu 2013.) Sijaisavun työtehtäviin kuuluvat kotieläintuotantoon kuuluvien kotieläinten päivittäiset ja välttämättömät hoitotyöt sekä muut maatalousyrityksen hoitoon kuuluvat välttämättömät tehtävät kuten kasvinviljelytyöt. Sijaisapuun kuuluvat myös ennalta arvaamattomat tehtävät kuten konerikot, sairaiden eläinten hoitaminen ja eläinten karkaamiset. (Lomitusopas 2013, 116.)

Perhevapaiden osalta:

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua: raskautta, synnytystä ja lapsen hoitoa varten enintään siksi ajaksi, jolta hänelle maksetaan Kelan äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa (L 17.12.2010/1161, 2 luku, 7 c §).

Vuosilomaan oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle kolmevuotiaan lapsensa kotona tapahtuvaa hoitamista varten sairausvakuutuslain mukaisen vanhempainrahakauden päätyttyä enintään 100 päivää vuodessa lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohti. Tässä pykälässä säädetty sijaisavun enimmäismäärä voi-

daan jakaa vanhempien kesken heidän haluamallaan tavalla (L 30.11.2001/1135, 2 luku, 7 d §).

Sijaisapupäiviä ovat myös pyhäpäivät, vaikka Kela ei maksa niiltä päivärahaa (Sijaisapuperusteet 2015).

Sijaisavusta peritään maatalousyrittäjältä tuntimaksu (Lomitusopas 2013, 92). Perusmaksu on kolme euroa + 1/6000 vuoden alussa voimassa olevasta MYEL-työtulosta. Jos yrittäjällä ei ole voimassa olevaa MYEL-vakuutusta, sijaisapumaksun perusteena käytetään viimeksi voimassa ollutta MYEL-työtuloa. (Mela-turvaa lomitusta tarvitseville 2013, 7.) Sijaisapumaksua vähennetään äitiysrahakaudella 50 %:lla (Sijaisapuperusteet 2015). Vanhempainrahakaudelta ei saa vähennystä. (Sijaisapumaksu 2013). Alle kolmevuotiaan lapsen hoitoon käytetyn sijaisavun maksu korotetaan 50 prosentilla (Sijaisapuperusteet 2015).

Taulukko 5. Sijaisapulomituksen tuntihinta perhevapaiden ajalta

Myel €/kk	Vuosityötulot Myel €/v	perus tuntimaksu isyysloma ja van- hempainvapaa €/h	äitiysloma 50%:n vähennys €/h	hoitovapaa 50%:n ko- rotus €/h
600	7188,00	4,19	2,09	6,28
600- 999	7200,00- 11988,00	4,20-4,99	2,10-2,49	6,30-7,48
100- 1999	12000,00- 23988,00	5,00-6,99	2,50-3,49	7,50-10,48
2000- 2999	24000,00- 35988,00	7,00-8,99	3,50-4,49	10,50- 13,48
3000	36000,00	9,00	4,50	13,5

3.4 Tuettu maksullinen lomittaja-apu

Vuosilomaan oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus tuettuun lomittaja-apuun (Lomitusopas 2013, 120). Tuettua maksullista lomittaja-apua on mahdollista käyt-

tää normaalin lomituspäivän yhteydessä vajaaksi jäävää työpäivää täydentäen tai kokonaisina päivinä. (Lomitusopas 2013, 121). Tuettua maksullista lomittaja-apua voi saada enimmillään 120 tuntia vuodessa maatalousyrittäjää kohden (Lomitusopas 2013, 121). Maatalousyrittäjältä peritään tuetusta maksullisesta lomittaja-avusta tuntimaksu. Tuntimaksu on maatalouslomittajan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen tunnin vähimmäisperuspalkka lisättynä viidellä prosentilla. (Lomitusopas 2013, 122.) Kuukausipalkka saadaan muutettua tuntipalkaksi jakamalla kuukausipalkka 163:lla (Lomitusmaksujen ja –korvausten tuntihintoja 2015). Tuntimaksu on arki- ja pyhäpäiviltä samansuuruinen. (Lomitusopas 2013, 122). Kunta voi osallistua tuetusta maksullisesta lomittaja-avusta perittävien kustannusten kattamiseen. Tällöin maatalousyrittäjän maksettavaksi jää jäljelle jäävä osuus. (Lomitusopas 2013, 122.)

Laskelma tuetun maksullisen lomittaja-avun tuntimaksusta

Maatalouslomitus ja maatalouden perustyö: 1750,25 €/kk

$1750,25 \text{ €/kk} / 163 * 1,05 = 11,27 \text{ €/h}$

(Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2013).

3.5 Maksullinen lomittaja-apu

16 b § (17.12.2010/1161)

Vuosilomaan oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus maksulliseen lomittaja-apuun. Maksullista lomittaja-apua voi saada enimmillään 120 tuntia vuodessa. (L 30.11.2012/710, 4 luku, 16 b §.) Lomituspalveluiden ulkopuolelle jäävä maatalousyrittäjä on myös oikeutettu maksulliseen lomittaja-apuun. Maksullista lomittaja-apua voidaan jatkaa 120 tunnin täyttymisen jälkeen ”vuosilomaa” tai ”sijaisapua” vastaaviin lomituspalveluihin (Lomitusopas 2013, 123). Täysin maksullisella lomittaja-avulla voidaan teettää samoja työtehtäviä kuin vuosilomassa ja sijaisapulomituksessa (Lomitusopas 2013, 122). Vuosilomaan oikeutettu maatalousyrittäjän maksu maksullisesta lomittaja-avusta on sama kuin tuetun maksullisen lomittaja-

avun tuntimaksu (Lomitusmaksujen ja –korvausten tuntihintoja 2015). (Katso taulukko 5).

Maatalousyrittäjillä, jolla ei ole oikeutta vuosilomaan, maksavat maksullisesta lomittaja-avusta maatalouslomittajan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaista vähimmäisperuspalkkaa tunnilta kerrottuna 2,4:llä. Maksu on arki- ja pyhäpäiviltä samansuuruinen. (Lomitusopas 2013, 123).

Laskelma: Maksullisen lomittaja-avun hinta, jos maatalousyrittäjä ei ole vuosilomaan oikeutettu

Maatalouslomitus ja maatalouden perustyö: 1750,25 €/kk

$$1750,25 \text{ €/kk} / 163 * 2,4 = 25,77 \text{ €/h}$$

(Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2013).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön pohjaksi teetin kyselyn Kauhavan maaseututoimiston kautta perhevapaita käyttäneille maatalousyrittäjille, jotka ovat saaneet lapsia 2010–2015 aikana. Kysely toteutettiin syksyllä 2015. Valitsin aiheen, koska minua kiinnostaa tietää toteutuuko maatalousyrittäjien oikeus perhevapaisiin ja mitkä asiat tähän vaikuttavat. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää mitä perhevapaita maatalousyrittäjät ovat käyttäneet ja kuinka pitkään. Kyselyn tarkoituksena oli lisäksi selvittää mitkä asiat ovat vaikuttaneet maatalousyrittäjien perhevapaiden pituuteen.

Maatalousyrittäjille lähetettiin sähköpostiin saatekirje ja Webropol-kysely. Vastausaikaa oli kaksi viikkoa. Kyselyssä oli yhteensä 35 kysymystä, joista osa oli kohdennettu sukupuolesta riippuen vain naisille tai miehille. Kyselyssä kysyttiin maatalousyrittäjien taustoista, perhevapaiden käytöstä ja taloudellisista vaikutuksista. Kysely teetettiin nimettömänä eikä vastaajia voinut tunnistaa kyselyn vastauksista. Kyselyn vastausajan päätyttyä jaoin naisten ja miesten vastaukset, joita lähdin vertailemaan palkansaajanaisten ja miesten perhevapaiden käyttöön.

Kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 11. Vastaajista kaksi oli naisia, ja yhdeksän oli miehiä. Vastausten määrä olisi voinut olla suurempi, jos kysely olisi lähetetty talvella uudelleen. Talvella maatalousyrittäjillä olisi voinut olla paremmin aikaa vastata kyselyyn, kun peltotöitä ei enää tarvitse tehdä eivätkä muutokset maatalouspolitiikassa aiheuta ylimääräistä kiirettä.

5 KAUHAVAN YT-ALUEEN MAATALOUSYRITTÄJIEN PERHEVAPAIKEN TOTEUTUMINEN SUHTEESSA PALKANSAAJIIN

5.1 Tulokset

Palkansaajaäideistä lähes kaikki pitävät äitiyslomaa. Äitiysloma pidetään lähes poikkeuksetta täysimääräisenä. Palkansaajaäideistä keskimäärin 96 % käyttää mahdollisuuden myös vanhempainvapaaseen (Huhta ym. 2013, 187–188.) Suurin osa vanhempainvapaasta pidetään täysimääräisenä (Aula ym. 2011, 49). Kotihoidontukea käyttävät noin 88 % perheistä. Palkansaaja äitien osuus kotihoidontuen saajista on 97 % (Huhta ym. 2013, 188). Kotihoidontukea maksetaan äideille keskimäärin 15 kuukauden ajan (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi 2009, 35). Kyselyyn vastanneet maatalousyrittäjä-ädit pitivät sekä äitiyslomaa että vanhempainvapaata. Kaikki äidit pitivät äitiysloman ja vanhempainvapaan täysimääräisenä. Maatalousyrittäjä-äideistä hoitovapaalla oli ollut $\frac{1}{2}$. Hoitovapaata käyttänyt äiti oli hoitovapaalla täysimääräisen ajan.

Palkansaajaäitien taustoilla ei ole merkitystä siihen pitääkö äiti äitiyslomaa ja vanhempainvapaata. Äitien taustoilla ei ole myöskään merkitystä äitiysloman ja vanhempainvapaan pituuteen, koska lähes kaikki äidit pitävät äitiysloman ja vanhempainvapaan täysimääräisenä. Palkansaajaäitien hoitovapaan pituuteen vaikuttavat sen sijaan äitien koulutus, ikä, lasten lukumäärä ja työllisyystilanne. Korkeasti koulutetut äidit palaavat muita useammin töihin vanhempainvapaan päätyttyä (Huhta ym. 2013, 189). Yli 40-vuotiaat äidit ovat pidempään hoitovapaalla kuin alle 30-vuotiaat äidit. Monilapsisissa perheissä äidit ovat pidempään hoitovapaalla kuin yksilapsisissa perheissä (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi 2009, 36–37). Äidit ovat pidempään hoitovapaalla, jos heillä ei ole työpaikkaa mihin palata (Huhtalan ym. 2013, 189). Maatalousyrittäjä-äitien taustoilla ei ole merkitystä siihen pitääkö äiti äitiyslomaa ja vanhempainvapaata. Äitien taustoilla ei ole myöskään merkitystä äitiysloman ja vanhempainvapaan pituuteen, koska kaikki äidit pitävät äitiysloman ja vanhempainvapaan täysimääräisenä. Hoitovapaan pituuteen taustatekijöillä voi olla samankaltaisia vaikutuksia kuin palkansaajaäideillä. Tätä ei voida kuitenkaan

todentaa, koska maatalousyrittäjille kohdennettuun kyselyyn ei saatu riittävästi vastauksia.

Palkansaajaisista isyyslomaa pitää yli 80 % (Huhta ym. 2013, 190). Täyden isyysloman pitää hieman alle 70 % isistä (Salmi, Lammi-Taaskula & Närvi 2009, 44, 46–47). Palkansaajaisista 7 % pitää vanhempainvapaata (Aula 33). Kaikista perheistä noin 88 % hoitaa lasta kotihoidon tuen turvin kotona. Tästä isien osuus on 3 % (Huhta ym. 2013, 188). Maatalousyrittäjaisista 3/9 oli pitänyt isyyslomaa. Heistä yksi oli ollut isyyslomalla täysimääräisen ajan. Maatalousyrittäjaisista 6/9 ei ollut pitänyt isyyslomaa lainkaan. Maatalousyrittäjaisista 1/9 oli ollut vanhempainvapaalla. Hänen vanhempainvapaansa kesti 2–3 kuukautta. Maatalousyrittäjaisista kukaan ei ollut hoitovapaalla.

Palkansaajaisien isyysloman pituuteen vaikuttavat isän ikä, lasten lukumäärä, koulutus, työpaikan koko ja tulotaso. Vanhemmat isät pitävät pidempään isyyslomaa kuin nuoret isät. Isä pitää todennäköisemmin täysimääräisen isyysloman, jos perheessä on vain yksi lapsi. (Salmi, Lammi-Taaskula & Närvi 2009, 16, 46–47, 50). Korkeasti koulutetuissa perheissä 83 % isistä pitää isyyslomaa. Perusasteen koulutuksen omaavissa perheissä vain 45 % isistä pitää isyyslomaa. Suurissa työpaikoissa isät pitävät todennäköisemmin isyyslomaa kuin pienillä työpaikoilla (Asplund, Kauppinen & Lilja 2007, 31). Jos isä ei pidä isyyslomaa yleisin syy siihen on, että isyysloma olisi rasittanut perheen taloutta (Salmi ym. 2009, 48).

Palkansaajaisien vanhempainvapaan pituuteen vaikuttavat isän ikä työpaikan koko ja tulotaso. Vanhemmat isät pitävät pidempään vanhempainvapaata kuin nuoret isät (Paajanen 2006, 36–37). Suurissa työpaikoissa isät pitävät todennäköisemmin vanhempainvapaata kuin pienissä työpaikoissa (Asplund, Kauppinen & Lilja 2007, 31). Suurituloinen isä on useammin vanhempainvapaalla kuin pienituloinen isä (Salmi, Lammi-Taaskula & Närvi 2009, 16, 50). Palkansaajaisien hoitovapaan pituuteen vaikutti isän vahva halu jäädä kotiin hoitamaan lasta (Paajanen 2006, 86). Maatalousyrittäjaisien isyysloman, vanhempainvapaan ja hoitovapaan pituuteen taustatekijöillä voi olla samankaltaisia vaikutuksia kuin palkansaaja isillä. Tätä ei voida kuitenkaan todentaa, koska maatalousyrittäjille kohdennettuun kyselyyn ei saatu riittävästi vastauksia.

5.2 Tulosten vertailu

Maatalousyrittäjä-äitien tapa pitää perhevapaita ei poikkea palkansaaja äitien tavasta pitää perhevapaita. Niin palkansaaja- kuin maatalousyrittäjä-äidit pitävät äitiyslomaa ja vanhempainvapaata täysimääräisen ajan. Molemmissa ryhmissä suurin osa äideistä on ollut tämän lisäksi hoitovapaalla. Molemmissa ryhmissä hoitovapaan pituus vaihtelee. Palkansaaja-äitien hoitovapaan pituuteen vaikuttavat äitien taustatekijät. Maatalousyrittäjä-äitien taustatekijöiden vaikutuksesta ei voida olla varmoja, koska kyselyyn ei saatu tarpeeksi vastauksia.

Maatalousyrittäjäisien perhevapaat poikkeavat palkansaajaisien tavasta käyttää perhevapaita. Palkansaajaisät käyttävät lähes ainoastaan isyyslomaa mutta se käytetään lähes aina täysimääräisenä. Palkansaajaisät ovat vanhempainvapaalla ja hoitovapaalla erittäin harvoin. Maatalousyrittäjäisistä alle puolet pitää isyyslomaa. Tästä pieni osa pitää täysimääräisen isyysloman. Maatalousyrittäjäisät ovat erittäin harvoin vanhempainvapaalla eikä sitä käytetä täysimääräisenä. Maatalousyrittäjäisät eivät pidä hoitovapaata lainkaan. Palkansaajaisien perhevapaiden pituuteen vaikuttavat isien taustatekijät. Maatalousyrittäjäisien taustatekijöiden vaikutuksesta ei voida olla varmoja, koska kyselyyn ei saatu riittävästi vastauksia.

5.3 Tuloksiin johtaneita syitä

Maatalousyrittäjä-äidit pitivät täysimääräisen äitiysloman ja vanhempainvapaan, koska se tuntuu äideistä oikealta ja itsestään selvältä. Maatalousyrittäjä-äitien äitiyslomaan kannustaa 50 %:n vähennys sijaisapumaksusta äitiysloman ajalta. Kyselyyn vastanneet äidit eivät kokeneet sijaisen saamista vaikeana, mikä puoltaa sijaisapulomituksen käyttöä. Äidit pitävät hoitovapaata, koska se koetaan tärkeäksi lapsen kannalta. Hoitovapaan houkuttelevuutta vähentää sijaisapulomituksen 50 %:n korotus hoitovapaan ajalta. Äidit eivät pidä hoitovapaata, koska silloin yrityksen ja perheen talous kärsii.

Maatalousyrittäjäisät pitävät isyyslomaa ja vanhempainvapaata, koska se tuntuu heistä oikealta ja itsestään selvältä. Isyysloman ja vanhempainvapaan pitäminen koetaan tärkeäksi puolison auttamisen takia ja koska isyyslomaan on lakisäätei-

nen oikeus. Sijaisapulomituksen hinnoittelulla ei ole lisätty isien perhevapaiden houkuttelevuutta. Jos isät eivät pidä perhevapaita, syyksi kerrotaan, että ne eivät ole mahdollisia työkiireiden ja taloudellisista syistä.

6 MAATALOUSYRITTÄJIEN PERHEVAPAIEN KUSTANNUKSET MAATALOUSYRITYKSESSÄ

6.1 Perhevapaiden keskeisimmät kustannukset

Perhevapaista yritykselle aiheutuvat kustannukset jaetaan suoriksi ja epäsuoriksi kustannuksiksi. Yritykselle aiheutuvia suoria kustannuksia ovat perhevapaiden ajalta kertyvä vuosiloma, vuosiloma-ajan palkka ja sosiaaliturvamaksut. (Huhta ym. 2013, 196.) Palkansaajien perhevapaista aiheutuvien suorien kustannusten maksut määräytyvät kunkin alan työehtosopimuksen mukaan. Täten yrityksen on helppo arvioida suorien kustannusten määrää. (Asplund, Kauppinen & Lilja 2007, 15.)

Maatalousyrittäjän perhevapaista aiheutuvat suorat kustannukset puolestaan ovat yksilöllisiä ja vaikeasti arvioitavissa. Maatalousyrittäjän palkka muodostuu maatalouden kokonaistuotoista, joista on vähennetty maatalouden kokonaiskustannukset, poisluettuna korvaus tehdystä työstä ja oman pääoman korkovaatimus. Kokonaistuotot riippuvat tilivuoden tuotannon arvosta ja tukien määrästä. Kokonaiskustannukset puolestaan riippuvat maatalouden kiinteistä ja muuttuvista kustannuksista. (Taloustohtori 2016.) Sosiaaliturvamaksujen määrä määräytyy sen mukaan minkä työtulon maatalousyrittäjä vuosittain ilmoittaa MELA:lle. Hinta määräytyy ilmoitetusta työtulosta, työtuloluokan maksuprosentista ja kiinteistä maksuista. (Vakuutusmaksut 2016.)

Perhevapaista aiheutuvia tyypillisimpiä epäsuoria kustannuksia yritykselle ovat töiden uudelleen järjestely, sijaisen rekrytointi, kouluttaminen, perehdyttäminen ja palkan maksua (Huhta ym. 2013, 196; Aula ym. 2011, 31, 59). Epäsuoria kustannuksia aiheuttavat työntekoon liittyvät vahingot, joiden seurannaisvaikutuksia ovat rahalliset menetykset (Ahola 2010, 29). Epäsuoria kustannuksia ovat kaikki tuottavuutta alentavat seikat, jotka ovat kytköksissä perhevapaisiin. Epäsuorat kustannukset voivat vaihdella merkittävästi eri yrityksissä. (Maliranta 2007.) Kela ei maksa korvausta perhevapaiden epäsuorista kustannuksista (Aula ym. 2011,31).

6.2 Sijaisapulomituksen kustannukset perhevapaiden ajalta

Alla on esitelty laskelma sijaisapulomituksen kustannuksista maatalousyrityksessä perhevapaiden ajalta. Laskelmassa on käytetty vuoden 2013 keskimääräistä MYEL-työtuloa 19 404,00 € (Hallituksen toimintakertomus 2013, 2). Perhevapaisiin on käytetty ainoastaan perhevapaisiin tarkoitettua sijaisapulomitusta. Sijaisapulomitusta on käytetty äitiysloman ajalta 105 päivää, isyysloman ajalta 54 päivää, vanhempainvapaan ajalta 158 päivää ja hoitovapaan ajalta 100 päivää. Äitiysloman ajalta sijaisapulomitukseen kuuluu 50 %:n vähennys. Vanhempainvapaan ajalta sijaisapulomitukseen ei kuulu vähennyksiä eikä lisäyksiä. Hoitovapaan ajalta tehdään 50 %:n lisäys. Lomituksen kesto on 7,5 tuntia päivässä. Vuosilomalomistusta ja pyhäpäivien sijaisapulomitusta ei huomioida laskelmassa. Sijaisapulomituksen hinnaksi saadaan 417 päivältä 19 436,20 €.

Sijaisapulomituksen kustannus äitiysloman ajalta

Sijaisapulomituksen tuntihinta

$$3,00 \text{ €} + 1/6000 * 19\,404,00 \text{ €} = 6,23 \text{ €}$$

Äitiysloman ajalta sijaisapumaksu vähennetään 50 %:lla

$$6,23 \text{ €} * 0,5 = 4,62 \text{ €}$$

Lomituksen kesto 7,5 h/pv

$$4,62 \text{ €} * 7,5 \text{ h} = 34,63 \text{ €/pv}$$

Äitiysloman kesto 105 päivää

$$34,63 \text{ €} * 105 = \mathbf{3\,635,89 \text{ €}}$$

Sijaisapulomituksen kustannus isyysloman ajalta

Sijaisapulomituksen tuntihinta 6,23 €

Isyysloman ajalta ei saa vähennystä

Lomituksen kesto 7,5 h/pv

$$6,23 \text{ €} * 7,5 \text{ h} = 46,76 \text{ €/h}$$

Isyysloman kesto 54 päivää

$$46,76 \text{ €} * 54 = \mathbf{2\,524,77 \text{ €}}$$

Sijaisapulomituksen kustannus vanhempainvapaan ajalta

Sijaisapulomituksen tuntihinta 6,23 €

Vanhempainvapaan ajalta ei saa vähennystä

Lomituspäivän kesto 7,5 h

$$6,23 \text{ €} * 7,5 \text{ h} = 46,76 \text{ €/h}$$

Vanhempainvapaan kesto 158 päivää

$$46,76 \text{ €} * 158 = \mathbf{7\,387,29 \text{ €}}$$

Sijaisapulomituksen kustannus hoitovapaan ajalta

Sijaisapulomituksen tuntihinta 6,23 €

Hoitovapaan ajalta sijaisapumaksu korotetaan 50 %:lla

$$6,23 \text{ €} * 1,5 = 7,85 \text{ €}$$

Lomituspäivän kesto 7,5 h

$$7,85 \text{ €} * 7,5 = 58,88 \text{ €}$$

Hoitovapaan kesto 100 päivää

$$58,88 \text{ €} * 100 = \mathbf{5888,25 \text{ €}}$$

6.3 Perhevapaiden kustannuksiin vaikuttaminen maatalousyrittäjissä

Maatalousyrittäjillä on mahdollisuuksia vaikuttaa maatalousyrittäjien perhevapaiden kustannuksiin. Merkittävin keino on panostaa lomituksen onnistumiseen per-

hevapaiden ajalta. Tällöin vältetään työvahingoilta, joista aiheutuu rahallisia menetyksiä. Jotta lomitusta onnistuisi, lomittaja opastetaan työhönsä ja hänelle annetaan sekä kirjalliset että suulliset ohjeet eläinten käsittelystä. Lomittaja opastaa koneiden, laitteiden ja vaarallisten aineiden käyttöön. Näin toimien lomittajalla on riittävät tiedot suorittaa lomitustyöt menestyksekkäästi. Maatalouslomittajan opastamisessa voidaan käyttää apuna tilojen omia laatukäsikirjoja, joista selviää tärkeimmät puhelinnumerot ja ohjeet yleisimpiä ongelmatilanteita varten. (Ennen lomitusta 2013.)

Sijaisapulomituksen hintaan vaikuttaa vuoden alussa voimassa oleva MYEL-työtulo. Laskemalla MYEL-työtulo pienempään tuloluokkaan voidaan sijaisapulomituksen hintaa laskea. (Mela-turvaa lomitusta tarvitseville 2013, 7.) MYEL-työtulo vaikuttaa sijaisapulomituksen hinnan lisäksi maatalousyrittäjän eläkkeeseen, kaikkiin korvauksiin ja päivärahoihin. MYEL-työtuloluokan muuttamista mietittäessä tulee nämä asiat huomioida ja arvioida MYEL-työtulon muutoksen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti. (MYEL-vakuutus 2016).

Maatalousyrittäjien kannattaa muistaa, että kaikki lomituksen maksut ovat verovähennyskelpoisia myös perhevapaiden ajalta. (Mela-turvaa lomitusta tarvitsevalle 2012). Pitämällä maatalousyrityksen talous terveellä pohjalla, voidaan parhaiten varmistaa, että maatalousyrityksellä on tarpeeksi varoja perhevapaiden kustannusten kattamiseen (Salmi ym. 2009, 102, 107–108).

6.4 Maatalousyrittäjien perhevapaiden tulevaisuuden haasteet

Tulevaisuuden haasteita ovat Euroopan komission linjaus, jossa maatalousyrittäjien äitiysloma ja vanhempainvapaa olisikin vain kolme tai kuusi kuukautta. Euroopan komissio katsoo, että maatalouslomitus on sosiaaliturvan sijaan yrittäjän tukea. (Seppälä 2014.) Komission linjaukset heikentäisivät olennaisesti suomalaisen maatalousyrittäjän sosiaaliturvaa sekä eläinten hyvinvointia. Linjaukset vaarantavat maatalousyrittäjien jaksamisen ja yhdenvertaisen kohtelun. (Lehtimäki 2014.) Maatalousyrittäjien perhevapaissa, yrittäjiä huolettaa byrokratia ja työntekijän palkkauskustannukset. Yrittäjän perhevapaiden järjestäminen koetaan tästä syystä erittäin hankalaksi. Leppälä ym. (2013, 41.) Kustannuksien lisäksi haasteita aihe-

uttavat avainhenkilöiden poissaolo, sijaisten löytäminen ja koulutus sekä työtehtävien uudelleenjärjestely (Salmi, Lammi-Taaskula & Närvi, 2009).

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Maatalousyrittäjillä on samat oikeudet pitää perhevapaita kuin palkansaajilla. Perhevapaita ovat äitiysloma, jonka pituus on 105 arkipäivää, isyysloma 54 arkipäivää, vanhempainvapaa 158 arkipäivää ja hoitovapaa, jota voi pitää vanhempainvapaan jälkeen siihen asti kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Maatalouslomituksen yksistä tehtävistä on mahdollistaa maatalousyrittäjien perhevapaat. Sijaisapulomitusta on oikeus saada siksi ajaksi, jolta maatalousyrittäjälle maksetaan äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Tämän lisäksi maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapulomitusta hoitovapaaseen 100 päivää vuodessa. Sijaisapulomituksesta peritään tuntimaksu, jonka perusteena käytetään MYEL-työtuloa.

Kauhavan yhteistoimialueen maatalousyrittäjille teetettiin kysely perhevapaisiin liittyen. Kyselyn tuloksia verrattiin palkansaajien perhevapaiden käyttöön. Maatalousyrittäjä-äitien perhevapaiden käyttö ei juuri eronnut tavasta, jolla palkansaaja-äidit käyttävät perhevapaita. Eroavaisuutta oli vain hoitovapaan osalta, jota kyselyyn vastanneet maatalousyrittäjä-äidit käyttävät hieman vähemmän kuin palkansaaja-äidit. Maatalousyrittäjäisien perhevapaiden käytössä puolestaan oli eroa palkansaajaisien perhevapaisiin. Kyselyyn vastanneet maatalousyrittäjäisät käyttivät vähemmän isyyslomaa ja hoitovapaata kuin palkansaajaisät. Vanhempainvapaan käyttö ei poikennut merkittävästi maatalousyrittäjäisien ja palkansaajaisien välillä. Palkansaajien taustatekijät vaikuttavat perhevapaiden pituuteen. Maatalousyrittäjien taustatekijöiden vaikutusta perhevapaisiin ei puolestaan voida vahvistaa, koska kyselyn vastauksien määrä jäi liian pieneksi. Maatalousyrittäjät, jotka eivät pidä perhevapaita, kokevat että ne eivät ole maatalousyrityksessä taloudellisesti mahdollisia.

Perhevapaista aiheutuvia kustannuksia maatalousyrityksessä on jaettavissa suoriksi ja epäsuoriksi. Merkittävimpiä kustannuksia aiheuttavat sijaisen palkkaus ja siihen liittyvät järjestelyt sekä lomituksen epäonnistuminen perhevapaiden ajalta. Keinot vaikuttaa perhevapaista aiheutuviin kustannuksiin maatalousyrityksissä ovat rajalliset. Panostamalla lomituksen onnistumiseen, voidaan ehkäistä työvahinkoja, joista aiheutuu kustannuksia ja tuottavuuden laskua.

LÄHTEET

- A 1231/1996. Maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961333>
- A 1231/1996. Maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L5P26>
- A 1333/1996. Maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961333>
- A 29.12.2009/1801. Maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961333>
- A 29.12.2010/1355. Maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961333>
- Ahola, T. 2010. Maatilan riskien hallinta. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 19.5.2016]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13205/Ahola_Teppo.pdf?sequence=1
- Anttonen, A. & Sointu, L. 2006. Hyvinvointivaltion rajat. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Stakes. [Viitattu: 2015]. Saatavana: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77671/M232-VERKKO.pdf?sequence=1>
- Asplund, R., Kauppinen, K. & Lilja, R. 2007. Perhevapaavalinnat ja perhevapaiden kustannukset: Sukupuolten välisen tasa-arvon jarruina työelämässä? [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:69. [Viitattu 13.8.2015]. Saatavana: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111437/Selv200769.pdf?sequence=1>
- Aula, M., Kröger, T., Palm, H., Kaihiluoto, T., Hautala, H., Narikka, J., Onninen, S., Veirto, K., Ilveskivi, P., Lahermaa, Anja., Sajavaara, A., Äström, J., Kiiski, A., Vanhanen, R., Hiila-O'Brien, H., Markkula-Kivisilta, H., Wrede, G., Martikainen, R., Pellikka, P., Simik, L., Salmi, M., Humalto, P., Sääntti, R., Lammi-Taskula, J & Huhtamäki, H. 2011. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2011:12: Vanhempainvapaatyöryhmän muistio. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 1.10.2015]. Saatavana: <http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/112521/SELV%202011-12%20verkko.pdf?sequence=1>

- Berndtson, T. 2014. Kela korvaa perhevapaiden kuluja työnantajalle. [Verkkosivu]. Akava. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana: <http://www.yhteenveto.fi/yhteenveto/artikkelit/2014/2/kela-korvaa-perhevapaiden-kuluja-tyonantajalle>
- Ennen lomitusta. 2013. Mela. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.5.2016]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomitusta/miten-toimin/ennen-lomitusta>
- Erlund, M. & Hyrsky, K. 2005. Naisyrittäjyys – nykytilanne ja toimenpide-ehdotuksia. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö. KTM Julkaisuja 11/2005. [Viitattu 1.10.2015]. Saatavana: http://www.yrittajanaiset.fi/doc/Naisyrittajyysjulkaisu_2005.pdf
- Haatanen, A. 2007. Työn ja perheen tasapaino: sääntelyä, tutkimusta ja kehittämistä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Helsingin yliopisto, koulutus- ja kehittämiskeskus Pamenia 2007. Hanke: Oppimisverkostot työn ja perheen tasapainon rakentajana. [Viitattu 26.10.2015]. Saatavana: http://www.helsinki.fi/taydennyskoulutus/hankkeet/2007/Artikkelikokoelma_Tyo_perhe_310507.pdf
- Hallituksen toimintakertomus 2013. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 25.10.2015]. Saatavana: https://www.mela.fi/sites/default/files/tiedostot/tietoa_melasta/hallituksen_toimintakertomus_2013.pdf
- Hihnala, H. 2009. Naisyrittäjät: Ihmiset eivät tiedä, paljonko vauva maksaa. [Verkkosivu]. Suomen kuvalehti. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana: <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/talous/naisyrittajat-ihmiset-eivat-tieda-paljonko-vauva-maksaa/>
- <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111437/Selv200769.pdf?sequence=1>
- Huhta, J., Palomäki, L., Idman, M., Pasila, A., Kannisto, J., Pyykkönen, T., Kauhanen, M., Pääkkönen, H., Keski-Petäjä, M., Rantahalvari, V., Lammi-Taskula, J., Ruotsalainen, K., Mikkilä, E., Salmi, M., Myrskylä, P., Sauli, H., Nieminen, T., Sutela, H., Nyman, H., Witting, N., Pajunen, A. & Åström, J. 2013. Työ, talous ja tasa-arvo. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana: http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/tytata_201300_2013_1_0369_net.pdf
- Isyysraha. 2015. Kela. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: <http://www.kela.fi/isyysraha>
- Isyyssvapaa ja isyysraha. 2014. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 7.9.2015]. Saatavana: http://www.kela.fi/isan-vapaat_isyyssvapaa-ja-isyysraha

- Isyyysvapaa joustavoituu. 2012. [Verkkosivusto]. Kela. [Viitattu 26.10.2015]. Saatavana: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrittajaihmisena/a/yi/isyyysvapaa-pitenee-miten-kay-yrittaja-isilla>
- Kaarenoja, V. 2009. Vauva maksaa työnantajalle tuhansia euroja. [Verkkosivu]. Taloussanomat. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana: <http://www.taloussanomat.fi/tyomarkkinat/2009/09/11/vauva-maksaa-tyonantajalle-tuhansia-euroja/200919865/12>
- Karasti, S. 2011. Pienyrittäjänäisten kokemuksia yrittäjyydestä ja toimeentulosta. [Verkkojulkaisu]. Tampereen yliopisto. Porin yksikkö. Sosiaalipolitiikan pro gradu –tutkielma. [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82249/gradu04807.pdf?sequence=1>
- Koskenranta, R. 2011. Äitiysvapaan kuluista ristiriitaista tietoa, työnantaja maksaa yli puolet. [Verkkosivu]. Yrittäjät Etelä-Pohjanmaa. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrittajaihmisena/a/yi/aitiysvapaan-kuluista-ristiriitaista-tietoa-tyonantaja-maksaa-yli-puolet>
- Kotihoidon tuen määrä. 2015. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 16.9.2015]. Saatavana: http://www.kela.fi/kotihoidon-tuki_maara
- Kotihoidontuki taulukot. 2010. [Excel-taulukko]. [Viitattu 26.10.2015]. Saatavana: http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/vasu/vaka-tukimuodot/kuntalisat-vauvaraha/kuntalisa-vauvaraha2010/Documents/kotihoidontuki_taulukot2010.xls
- Kotihoidontuen verotus. 2014. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 11.9.2015]. Saatavana: http://www.kela.fi/kotihoidon-tuki_verotus
- Kotihoidontuki. 2012. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 11.9.2015]. Saatavana: http://www.kela.fi/vanhempainvapaan-jalkeen_kotihoidon-tuki
- Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus. 2013. [Verkkosivusto]. Kuntatyönantajat. [Viitattu 24.10.2015]. Saatavana: <http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/sopimukset/kvtes/maatalouslomittajat/Sivut/sopimusmuutokset-2014.aspx>
- Kymen Sanomat. 2014. Palkkatuki auttoi yrittäjän äitiysloman järjestelyissä. [Verkkosivu]. Kymen sanomat. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana: <http://www.kymensanomat.fi/Online/2014/02/16/Palkkatuki%20auttoi%20yritt%C3%A4j%C3%A4n%20%C3%A4itiysloman%20j%C3%A4rjestelyiss%C3%A4/2014316933763/4>
- L 11.12.2002/1076. Ei päiväystä. Työsopimuslaki. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 2.9.2015]. Saatavana:

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055?search\[type\]=pika&search\[pika\]=työsopimuslaki#L4](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055?search[type]=pika&search[pika]=työsopimuslaki#L4)

- L 17.12.2010/1161. Ei päiväystä. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 3.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231>
- L 17.12.2010/1161. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L4P14>
- L 17.12.2010/1161. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L2P7c>
- L 17.12.2010/1161. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L5P24>
- L 17.12.2010/1161. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L4P16b>
- L 20.12.1996/1231. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L4P14>
- L 22.12.2009/1263. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L2P6>
- L 29.6.2006/533. Ei päiväystä. Työsopimuslaki. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 2.9.2015]. Saatavana: [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055?search\[type\]=pika&search\[pika\]=työsopimuslaki#L4](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055?search[type]=pika&search[pika]=työsopimuslaki#L4)
- L 30.11.2001/1135. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L1P5>
- L 30.11.2001/1135. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L2P7c>
- L 30.11.2012/710. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L4P17>

- L 30.11.2012/710. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231#L4P16b>
- Lehtimäki, E. 2014. EU puolittaa maatalousyrittäjien äitiyslomat ja mitätöi sairauslomat. [Verkkosivu]. Ilkka. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana: <http://www.ilkka.fi/mielipide/yleis%C3%B6lt%C3%A4/eu-puolittaa-maatalousyritt%C3%A4jien-%C3%A4itiyslomat-ja-mit%C3%A4t%C3%B6i-sairauslomat-1.1672616>
- Leppälä, J., Lätti, M., Smeds, P., Väre, M. 2013. Työvoiman ja työmäärän hallinta maatalousyrittäjän jaksamisen ja hyvinvoinnin turvaajina. [Verkkajulkaisu]. MTT. [Viitattu 13.8.2015]. Saatavana: <http://www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti117.pdf>
- Lomitusmaksujen ja –korvausten tuntihintoja. Mela. 2015. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 17.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/sites/default/files/tiedostot/maatalouslomitus/maksut2015heinakuu.pdf>
- Lomitusopas. 2013. Mela. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 3.9.2015.] Saatavana: http://mela.fi/sites/default/files/tiedostot/maatalouslomitus/lomitusopas_11122014.pdf
- Lomituspalvelut 40 vuotta. 2013. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/ajankohtaista/lomituspalvelut-40-vuotta>
- Lomituspalvelut. 2014. [Verkkajulkaisu]. Mela. [Viitattu 4.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomitus/lomituspalvelut>
- Maatalouden lomituspalveluihin. 2013. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana: <http://www.mela.fi/fi/ajankohtaista/maatalouden-lomituspalveluihin-ei-leikkauksia-vuodenvaihteessa>
- Maliranta, M. 2007. [Verkkajulkaisu]. Perhevapaiden epäsuorat kustannukset yrityksille. Helsinki : Elinkeinoelämän tutkimuslaitos. [Viitattu 17.5.2016]. Saatavana: http://etla.fi/to/perhejaura/muuta/seminaari_20070507_maliranta.pdf
- Mela-turvaa lomitusta tarvitsevalle. 2012. Mela. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 13.8.2015]. Saatavana: https://www.mela.fi/sites/default/files/lomitusta_tarvitsevalle.pdf
- MYEL-vakuutus. Päivitetty 28.12.2015. Mela. [Verkkosivu]. [Viitattu 17.5.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/elakevakuutus/myel-vakuutus>
- Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä: Alle 3-vuotiaiden esikoulasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. [Verkkajulkaisu]. Helsinki:

- Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 24/2006. [Viitattu 1.10.2015]. Saatavana: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/d31d9fd2fff8075b48201ca58a8c532f/1441880333/application/pdf/237276/Perhebarometri%202006.pdf>
- Pakollinen vakuutus. 2014. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 9.9.2015]. Saatavana: <http://www.mela.fi/fi/elakevakuutus/myel-vakuutus/vakuuttaminen/pakollinen-vakuutus>
- Palvelumaksut ja korvaukset. 2015. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 17.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomituspalvelumaksut-ja-korvaukset>
- Ruuth, S. 2013. Vanhemmuuden kustannukset jaetaan jakamalla vanhemmuutta. [Verkkosivu]. Kansan uutiset. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana: <http://www.kansanuutiset.fi/mielipiteet/horisontti/2977763/vanhemmuuden-kustannukset-jaetaan-jakamalla-vanhemmuutta>
- Salmi, M., Lammi-Taaskula, J. & Närvi, J. 2009. Perhevapaat ja työelämän tasa-arvo. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu työ ja yrittäjyys 24/2009. [Viitattu 1.10.2015]. Saatavana: http://www.tem.fi/files/22983/TEM_24_2009_tyo_ja_yrittajyys.pdf
- Samola, R. 2010. Maataloustyö, perhe ja isyys isäntien kokemana. [Verkkajulkaisu]. Tampereen yliopisto. Sosiaalitutkimuksen laitos. Sosiaalipolitiikan pro gradu –tutkielma. [Viitattu 1.10.2015]. Saatavana: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82147/gradu04733.pdf?sequence=1>
- Seppälä A. 2014. Maatalouslomitusta uhkaa raju karsinta. [Verkkosivu]. Yle uutiset. [Viitattu 13.8.2015]. Saatavana: http://yle.fi/uutiset/maatalouslomitusta_uhkaa_raju_karsinta/7463806
- Sijaisapu. 2013. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomituspalvelut/sijaisapu>
- Sijaisapumaksu. 2013. [Verkkosivu]. Mela. [Viitattu 4.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomituspalvelut/sijaisapumaksu>
- Sijaisapumaksu. 2013. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 17.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomituspalvelut/sijaisapumaksu>
- Sijaisapuperusteet. 2015. [Verkkajulkaisu]. Mela. [Viitattu 2.9.2015.] Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomituspalvelut/sijaisapuperusteet>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Muistio 744718 v. 41: Rakennepoliittinen ohjelma talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestä-

vyysvajeen umpeen kuromiseksi. [Verkkajulkaisu]. STM/3544/2013. [Viitattu 14.9.2015]. Saatavana:

<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1043916/STM-aineistot-15112013.pdf/bccb981e-ef50-473e-8548-93fb5fa2a193>

Suomen Yrittäjät. 2010. Yrittäjän sosiaaliturvakysely 2010. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Suomen Yrittäjät. [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana:

http://www.yrittajat.fi/File/bae0c761-60ca-4df2-89fa-9ac49cffba84/SY_yrittajan_sosiaaliturvakysely_2010.pdf

Taloustohtori. Ei päiväystä. Luke. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.5.2016]. Saatavana:

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/tausta/tiedot/Tuloslaskelma/Kasitteiden_selityksia

Toimiva maatalouslomituspalvelu. Ei päiväystä. Helsinki: Työsuojelurahasto. Tutkimus 98313 Maatalouslomittajien työolojen parantaminen yhteistyön avulla. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana:

<https://www.tsr.fi/tutkimustietoa/tata-tutkitaan/hanke?h=98313&textsize=2>

Tuloverotus – maatalouden harjoittaja. Päivitetty 3.2.2016. Vero. [Verkkosivu]. Viitattu 14.5.2016]. Saatavana:

https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Maatalousyrittaja_ja_metsanomistaja/Tuloverotus

Uusi Suomi. 2015. ”Virheellinen” luulo äitiyslomista – ”Homman lähtisi aivan lapasesta”. [Verkkosivu]. Uusi Suomi. [Viitattu 19.8.2015]. Saatavana:

<http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/78319-virheellinen-luulo-aitiyslomista-hommahan-lahtisi-aivan-lapasesta>

Vakuutusmaksut. Päivitetty 18.4.2016. Mela. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.5.2015]. Saatavana:

<https://www.mela.fi/fi/elakevakuutus/myel-vakuutus/vakuutusmaksut>

Vanhempain päivärahojen verotus. 2014. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 13.8.2015]. Saatavana:

http://www.kela.fi/aitiysraha_verotus

Vanhempainpäivärahojen määrä. 2015. Kela [Verkkosivusto]. [Viitattu 16.9.2015].

Saatavana: http://www.kela.fi/isyysvapaa-ja-isyysraha_maara

Vanhempainvapaa työryhmän muistio. 2011. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2011:12. [Viitattu 9.9.2015]. Saatavana:

<http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/112521/SELV%202011-12%20verkko.pdf?sequence=1>

Vanhempainvapaa. 2015. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 7.9.2015]. Saatavana:

<http://www.kela.fi/vanhempainvapaa>

Vanhempainvapaa. 2015. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 7.9.2015]. Saatavana:

<http://www.kela.fi/vanhempainvapaa>

Vapaaehtoinen vakuutus. 2014. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 9.9.2015]. Saatavana: <http://www.mela.fi/fi/elakevakuutus/myel-vakuutus/vakuuttaminen/vapaaehtoinen-vakuutus>

Vuosiloma. 2014. Mela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <https://www.mela.fi/fi/maatalouslomitus/lomituspalvelut/vuosiloma>

Yksityisen hoidon tuki ja kuntalisä. Ei päiväystä. Kauhavan kaupunki. [Verkkosivusto]. [Viitattu 17.9.2015]. Saatavana: <http://www.kauhava.fi/palvelut/perhe-ja-sosiaalipalvelut/paivahoito/yksityisen-hoidon-tuki-ja-kuntalisa>

Yrittäjälle. 2015. Kela. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.8.2015.] Saatavana: http://www.kela.fi/aitiysraha_yrittajalle

Yrittäjälle. 2015. Kela. [Verkkosivusto]. [Viitattu 9.9.2015]. Saatavana: http://www.kela.fi/isyysvapaa-ja-isyysraha_yrittajalle

Äitiysraha. 2012. Kela. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.8.2015.] Saatavana: http://www.kela.fi/raskaus_aitiysraha

Äitiysraha. 2015. Kela. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 16.9.2015] Saatavana: <http://www.kela.fi/documents/10180/578283/aitiysraha.pdf/5a21e237-a7dc-4144-9d28-9bc4b7b3e6ff>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kysely

LIITE 1 Saatekirje

Hei!

Olen Sanna Penttilä neljännen vuoden agrologi-opiskelija Seinäjoen ammattikoulu-reakoulusta. Teen opinnäytetyötä maatalousyrittäjien perhevapaiden toteutumises-
ta ja perhevapaiden taloudellisista vaikutuksista.

Opinnäytetyöhön liittyen olen tehnyt kyselyn, johon toivon sinun vastaavan. Kyse-
lyn tarkoituksena on selvittää kykenevätkö maatalousyrittäjät pitämään perheva-
paita. Kysely kartoittaa mitkä asiat vaikuttavat positiivisesti ja mitkä negatiivisesti
perhevapaiden pituuteen, sekä miten yritykselle kohdistuvat perhevapaiden suorat
ja epäsuorat kustannukset vaikuttavat perhe ja työelämän yhdistämiseen. Kaikki
suomalaiset ovat oikeutettuja perhevapaisiin. Kyselyyn vastaamalla autat minua
selvittämään maatalousyrittäjien asemaa perhevapaiden osalta. Havaitsemalla
epäkohtia maatalousyrittäjien perhevapaissa, voidaan epäkohtiin puuttua, kehittää
niitä paremmiksi ja tarjota jatkossa neuvontaa maatalousyrittäjien perhevapaisiin
liittyen.

Toivon, että kyselyyn vastaa maatalousyrittäjät, jotka ovat saaneet lapsia 2010-
2015 välisenä aikana. Jos puolisisi on osallisena maatalousyrityksessäsi toivon
että pyytäisit myös häntä vastaamaan kyselyyn. Näin autat minua saamaan katta-
van, luotettavan ja vertailukelpoisen otoksen tutkimustani varten.

Ystävällisin terveisin

Sanna Penttilä

sanna.penttila@seamk.fi

LIITE 2 Kysely

Maatalousyrittäjien perhevapaiden toteutuminen ja perhevapaiden taloudelliset vaikutukset yritykselle

Minkä ikäinen olet? *

- ☐ alle 30
- ☐ 30-39
- ☐ 40 tai yli

Minkä asteen koulutus sinulla on? *

- ☐ Ei koulutusta
- ☐ Lukio
- ☐ Ammattikoulu
- ☐ Opisto tai Amk
- ☐ Yliopisto

Oletko päätoiminen yrittäjä? *

- ☐ Kyllä (maksan Myel maksua)
- ☐ En (käyn ulkopuolisessa palkkatyössä, mutta maksan myös Myel maksua)

Kuinka paljon yrityksessäsi on osakkaita ja vakituisia työntekijöitä? *

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4 tai yli

Työskenteleekö puolisoasi samassa yrityksessä? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Osittain (puolisoni käy myös ulkopuolisella palkkatöissä)
- ☐ Ei

Minkälainen tila sinulla on? *

- ☐ Kasvinviljelytila
- ☐ Maitotila
- ☐ Tärkkelysperunatila
- ☐ Muu naudatila
- ☐ Sikatila
- ☐ Hevostila
- ☐ Broileritila
- ☐ Erikoiskasvitila (ei perunaa)

Muu tila, millainen?

☐

Mikä yrityksesi yhtiömuoto on? *

- ☐ Yksityinen henkilö
- ☐ Toiminimi
- ☐ Maatalousyhtymä
- ☐ Avoinyhtiö tai kommandiittiyhtiö
- ☐ Osakeyhtiö
- ☐ Jokin muu, mikä?

Mihin työtulo (Myel maksun perusteelle) luokkaan kuulut? *

- ☐ alle 600 €/kk
- ☐ 600-999 €/kk
- ☐ 1000-1999 €/kk
- ☐ 2000-2999 €/kk
- ☐ 3000 €/kk tai yli

Paljonko perheessäsi on lapsia? *

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3 tai yli

Mistä sait tietoa perhevapaista? *

Perhevapailla tarkoitetaan äitiys- ja isyyslomaa sekä vanhempain- ja hoitovapaata. (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

☒ Kelasta

☒ Melasta

☐ Lomatoimistosta

☐ Liitosta

☐ Tutuilta yrittäjiltä

Jostain muualta, mistä?

☐

Olen *

☐ Nainen

☐ Mies

KYSYMYKSET ÄITIYSLOMASTA

Kuinka kauan pidit äitiyslomaa edellisellä äitiyspäiväraha -kaudellasi? *

Äitiyslomalla tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin Kela maksoi sinulle äitiyspäivärahaa

☐ En pitänyt äitiyslomaa

☐ 1-2 viikkoa

☐ 3-6 viikkoa

- ☐ 7-11 viikkoa
- ☐ 12 viikkoa tai yli

Miksi et pitänyt äitiyslomaa?

- ☐ Perheen talous olisi kärsinyt
- ☐ Yrityksen talous olisi kärsinyt
- ☐ Työkiireet estivät vapaan pitämisen
- ☐ En saanut sijaista

Jokin muu syy, mikä?

☐

Miksi pidit äitiyslomaa? *

- ☐ Äitiysloma tuntui oikealta ja itsestään selvältä
- ☐ Halusin tutustua vauvaan
- ☐ Halusin käyttää lakisääteisen oikeuteni
- ☐ Halusin pitää lomaa töistä
- ☐ Halusin totutella uuteen tilanteeseen
- ☐ Sain ystävien kokemuksista kannustusta äitiysloman pitämiseen
- ☐ Mielestäni pienten lasten äitien kuuluu olla kotona

Jokin muu syy, mikä?

☐

Ketkä tekivät työsi äitiyslomasi aikana? *

(Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- ☐ Kunnallinen lomittaja (vuosiloma)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (sijaisapu)
- ☒ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomitus)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (tuettu maksullinen lomittaja-apu)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomittaja-apu)
- ☒ Itse järjestetty työntekijä
- ☐ Vanha isäntäpari
- ☐ Puolisoni
- ☐ Tein töitä sunnuntaisin
- ☐ Tein töitä silloin tällöin (ilmoitin työpäivät Kelaan)
- ☐ Joku muu, kuka?

Minkä asian koit vaikeimmaksi äitiysloman pitämisessä? *

- ☐ Taloudelliset asiat
- ☐ Byrokratian
- ☐ Perhe- ja työelämän yhdistämisen
- ☐ Sijaisen saamisen
- ☐ Tiedon löytämisen

Jonkin muun asian, minkä?

☐

KYSYMYKSET ISYYSLOMASTA

Kuinka monta arkipäivää pidit isyyslomaa (olit kotona äidin kanssa yhtäikaa, samalla kun äiti sai äitiys- tai vanhempainrahaa) edellisellä isyyspäiväraha -kaudellasi? *

Isyyslomalla tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin Kela maksoi sinulle isyyspäivärahaa

- ☐ En pitänyt isyyslomaa lainkaan
- ☐ En pitänyt isyyslomaa äidin äitiys- tai vanhempainraha kautena
- ☐ alle 5 arkipäivää
- ☐ 5-9 arkipäivää
- ☐ 10-14 arkipäivää
- ☐ 15-18 arkipäivää

Miksi et pitänyt isyyslomaa?

- ☐ Perheen talous olisi kärsinyt
- ☐ Yrityksen talous olisi kärsinyt
- ☐ Työkiireet estivät vapaan pitämisen
- ☐ En saanut sijaista
- ☐ Lapsenhoito kuuluu äidille
- ☐ Jokin muu syy, mikä?

Kuinka kauan pidit edellisellä isyyspäiväraha -kaudellasi isyyslomaa äitiys- ja vanhempainrahakauden jälkeen? *

- ☐ En pitänyt isyyslomaa äitiys tai vanhempainraha kauden jälkeen
- ☐ 1-2 viikkoa
- ☐ 3-5 viikkoa
- ☐ 6 viikkoa tai yli

Miksi pidit isyyslomaa? *

- ☐ Isyysloma tuntui oikealta ja itsestään selvältä
 - ☐ Halusin auttaa puolisoani
 - ☐ Halusin tutustua vauvaan
 - ☐ Pidin vanhemmuutta yhteisenä asiana
 - ☐ Halusin käyttää lakisääteisen oikeuteni
 - ☐ Halusin pitää lomaa töistä
 - ☐ Halusin totutella uuteen tilanteeseen
 - ☐ Jäin isyyslomalle puolisoni vaatimuksesta
 - ☐ Sain ystävien kokemuksista kannustusta isyysloman pitämiseen
 - ☐ Jokin muu syy, mikä?
 - ☐
-

Ketkä tekivät työsi isyysloman aikana? *

(Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- ☐ Kunnallinen lomittaja (vuosiloma)
- ☒ Kunnallinen lomittaja (sijaisapu)
- ☒ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomitus)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (tuettu maksullinen lomittaja-apu)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomittaja-apu)
- ☐ Itse järjestetty työntekijä
- ☒ Vanha isäntäpari
- ☐ Puolisoni
- ☐ Tein töitä sunnuntaisin
- ☐ Tein töitä silloin tällöin (ilmoitin työpäivät Kelaan)

Joku muu, kuka?

☐

Minkä asian koit vaikeimmaksi isyysloman pitämisessä? *

- ☐ Taloudelliset asiat
- ☐ Byrokratian
- ☐ Perhe- ja työelämän yhdistämisen
- ☐ Sijaisen saamisen
- ☐ Tiedon löytämisen
- ☐ Jokin muu asia, mikä?

KYSYMYKSET VANHEMPANVAPAASTA

Kuinka kauan pidit vanhempainvapaata edellisellä vanhempainvapaaraha kaudellasi? *

Vanhempainvapaalla tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin Kela maksoi sinulle vanhempainpäivärahaa

- ☐ En pitänyt vanhempainvapaata
- ☐ 2-3 kuukautta
- ☐ 4-5 kuukautta
- ☐ Yli 5 kuukautta

Miksi et pitänyt vanhempainvapaata?

- ☐ Perheen talous olisi kärsinyt
- ☐ Yrityksen talous olisi kärsinyt
- ☐ Työkiireet estivät vapaan pitämisen
- ☐ Puolisoni oli vanhempainvapaalla
- ☐ En saanut sijaista

Jokin muu syy, mikä?

☐

Miksi pidit vanhempainvapaata? *

- ☐ Vanhempainvapaa tuntui oikealta ja itsestään selvältä
- ☐ Halusin auttaa puolisoani
- ☐ Halusin tutustua vauvaan
- ☐ Pidin vanhemmuutta yhteisenä asiana
- ☐ Halusin käyttää lakisääteisen oikeuteni
- ☐ Halusin pitää lomaa töistä
- ☐ Halusin totutella uuteen tilanteeseen
- ☐ Jäin vanhempainvapaalle puolisoni vaatimuksesta
- ☐ Sain ystävien kokemuksista kannustusta vanhempainvapaan pitämisestä

Jokin muu syy, mikä?

☐

Ketkä tekivät työsi vanhempainvapaan aikana? *

(Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- ☐ Kunnallinen lomittaja (vuosiloma)
- ☒ Kunnallinen lomittaja (sijaisapu)
- ☒ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomitus)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (tuettu maksullinen lomittaja-apu)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomittaja-apu)
- ☐ Itse järjestetty työntekijä
- ☒ Vanha isäntäpari

- ☐ Puolisoni
- ☐ Tein töitä sunnuntaisin
- ☐ Tein töitä silloin tällöin (ilmoitin työpäivät Kelaan)

Joku muu, kuka?

☐

Minkä asian koit vaikeimmaksi vanhempainvapaan pitämisessä? *

- ☐ Taloudelliset asiat
- ☐ Byrokratian
- ☐ Perhe- ja työelämän yhdistämisen
- ☐ Sijaisen saamisen
- ☐ Tiedon löytämisen

Jokin muu asia, mikä?

☐

KYSYMYKSET HOITOVAPAASTA

Kuinka kauan pidit hoitovapaata edellisellä kotihoidontuki -kaudellasi? *

Hoitovapaalla tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin Kela maksoi sinulle kotihoidontukea

- ☐ En pitänyt hoitovapaata
- ☐ Alle 4 kuukautta

- ☐ 4-6 kuukautta
- ☐ 7-12 kuukautta
- ☐ 13-24 kuukautta
- ☐ yli 24 kuukautta

Miksi et pitänyt hoitovapaata?

- ☐ Perheen talous olisi kärsinyt
- ☐ Yrityksen talous olisi kärsinyt
- ☐ Työkiireet estivät vapaan pitämisen
- ☐ Puolisoni oli hoitovapaalla
- ☐ En saanut sijaista

Jokin muu syy, mikä?

☐

Miksi pidit hoitovapaata? *

- ☐ Hoitovapaa tuntui oikealta ja itsestään selvältä
- ☐ Halusin auttaa puolisoani
- ☐ Halusin tutustua vauvaan
- ☐ Pidin vanhemmuutta yhteisenä asiana
- ☐ Halusin käyttää lakisääteisen oikeuteni
- ☐ Halusin pitää lomaa töistä

- ☐ Halusin totutella uuteen tilanteeseen
- ☐ Jäin hoitovapaalle puolisoni vaatimuksesta
- ☐ Sain ystävien kokemuksista kannustusta hoitovapaan pitämiseen
- ☐ Kotihoito on tärkeää lapsen kannalta

Jokin muu syy, mikä?

☐

Ketkä tekivät työsi hoitovapaan aikana? *

(Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- ☐ Kunnallinen lomittaja (vuosiloma)
- ☒ Kunnallinen lomittaja (sijaisapu)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomitus)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (tuettu maksullinen lomittaja-apu)
- ☐ Kunnallinen lomittaja (maksullinen lomittaja-apu)
- ☒ Itse järjestetty työntekijä
- ☐ Vanha isäntäpari
- ☐ Puolisoni
- ☐ Tein töitä sunnuntaisin
- ☐ Tein töitä silloin tällöin (ilmoitin työpäivät Kelaan)

Joku muu, kuka?

☐

Minkä asian koit vaikeimmaksi hoitovapaan pitämisessä? *

- ☐ Taloudelliset asiat
- ☐ Byrokratian
- ☐ Perhe- ja työelämän yhdistämisen
- ☐ Sijaisen saamisen
- ☐ Tiedon löytämisen

Jokin muu asia, mikä?

☐

YLEISET KYSYMYKSET

Miten yritys valmistautui perhevapaisiin? *

Perhevapailla tarkoitetaan äitiys- ja isyyslomaa sekä vanhempain- ja hoitovapaata, joista Kela maksaa tukea. (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- ☐ Ei mitenkään
- ☒ Verosuunnittelulla
- ☒ Maksamalla suurempaa Myel-maksua ennen perhevapaita
- ☒ Palkkaamalla sijaisen ja perehdyttämällä tilan töihin
- ☐ Tekemällä perhevapaiden aikana olevia töitä etukäteen
- ☐ Säästämällä ja siirtämällä investointeja

perhevapaat muodostavat yrityk-
selle

Yrityksen talous ei kärsinyt per-
hevapaiden pitämisestä

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Yritys otti lainaa perhevapaita
varten

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Velkoja ei ollut mahdollista ly-
hentää perhevapaiden takia

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Perhevapaat rasittivat yritystä ve-
rotuksen näkökulmasta

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Perhevapaiden jälkeen yrityksessä
oli paljon tekemättömiä töitä

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Muuta kommentoitavaa:
